

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΒΡΕΦΟΥΣ

(ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ)

ὑπό

ΑΝΔΡΕΑ Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ἰατροῦ-Ἐπιμελητοῦ

Ἵγειονομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ἡ προστασία τοῦ βρέφους, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σημερινῶν ἡμῶν ἀντιλήψεων γιὰ τὸ παιδί γενικῶς, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ἡ βάσις τῆς ὑπάρξεως τῶν ἐθνῶν, τὸ μέλλον καὶ ἡ ἐλπίς τῶν λαῶν, εἶναι ἀπόκτημα καὶ ἔργον τῶν τελευταίων ἐτῶν, πού ἤρχισε κυρίως ἀπὸ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐκ μέρους ὅλων τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν. Ἐπίσης τὸ ὅλον ἐν ἀύξανόμενον διεθνὲς ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ παιδιοῦ ἐδημιούργησε τόσην ἀγάπην καὶ τοιαύτην εὐνοϊκὴν ἀτμόσφαιραν καὶ κλίμα ὑπὲρ αὐτοῦ, ὥστε πράγματι σήμερα νὰ θεωρῆται ὁ αἰὼν μας «αἰὼν τοῦ παιδιοῦ» καὶ οὐδεμία θυσία νὰ θεωρῆται μεγάλη ὅταν γίνεται γιὰ τὸ παιδί. Καὶ ἀκόμη πιστεύεται παρὰ πάντων ὅτι ἡ Αὐτῆς Μεγαλειότης ἡ μελλοντικὴ ὑγίης, εὐημεροῦσα καὶ εὐτυχισμένη κοινωνία θέλει δημιουργηθῆ μόνον διὰ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ ὑγιοῦς καὶ εὐτυχισμένου παιδιοῦ. Ἡ τοιαύτη κοινωνικὴ, πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ ἐθνικὴ θέσις καὶ ἀξία τοῦ παιδιοῦ, ἐδημιούργησεν ἀφ' ἐνὸς μὲν τὴν διακήρυξιν παρὰ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν δικαιωμάτων του, νὰ ζῆσιν καὶ ν' ἀναπτυχθῆ ψυχασωματικῶς ὑπὸ συνθήκας ζωῆς εὐνοϊκῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν εὐθύνην καὶ ὑποχρέωσιν τῶν ἐθνικῶν, ν' ἀνοίξουν πρὸς αὐτὸ στοργικὴν τὴν ἀγκάλην, νὰ τὸ προστατεύσουν, νὰ τὸ περιθάλψουν καὶ νὰ τὸ βοηθήσουν διὰ τὴν εὐημερίαν του. Ἐν τῇ παρουσίᾳ ἡμῶν μελέτη θέλομεν περιορισθῆ εἰς τὴν συνοπτικὴν περιγραφὴν τῆς προστασίας τοῦ βρέφους μόνον, καὶ ὄχι γενικῶς τοῦ παιδιοῦ, καὶ μάλιστα κεχωρι-

σμένως ἐκ τῆς προστασίας τῆς μητρότητος, διὰ τοὺς ἰδίους λόγους πού ἀνεφέραμεν εἰς τὴν κεχωρισμένως περιγραφεῖσαν προστασίαν τῆς μητέρας (ἴδε περιοδικὸν Ἐλευθώ, ἔτος Β', τεύχος 7), καὶ διότι ἡ προστασία τοῦ βρέφους ἔρχεται ὡς φυσικὴ συνέχεια τῆς προστασίας τῆς μητρότητος, ἡ ὁποία μητρότης περιλαμβάνει καὶ τὴν τοιαύτην τοῦ βρέφους μέχρι τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ, ὡς εἰς τὸν ὅρισμόν τοῦ ὅρου «μητρότης» ἐξεθέσαμεν. Διὰ τῆς κατὰ τοιοῦτον τρόπον περιγραφῆς τοῦ ἀνωτέρω θέματος, ἐπαναφέρομεν πάλιν τὴν σύνδεσιν τῆς μητέρας μετὰ τὸ παιδί, ἀφοῦ μητέρα καὶ παιδί εἶναι ἀλληλένδετα, ἀπὸ τῆς συλλήψεως μέχρι τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ, καὶ θέλομεν συνεχίσει κατὰ φυσικὴν σειράν, μετὰ τὴν προστασίαν τοῦ βρέφους, τὴν περιγραφὴν τῆς προστασίας τοῦ παιδιοῦ, ὡς νηπίου, ὡς μαθητοῦ καὶ ὡς ἐργαζομένου. Ἀλλὰ διὰ νὰ δώσωμεν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον συνοπτικὴν εἰκόνα καὶ περιγραφὴν τοῦ τεραστίου καὶ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος, τὸ ὁποῖον σήμερον εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τοῦ παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος, καὶ διὰ νὰ γίνῃ τοῦτο ὅσον τὸ δυνατὸν εὐκολώτερον ἀντιληπτὸν καὶ περισσότερον ὀλοκληρωμένον, ὡς καὶ νὰ κατανοηθῆ ἡ ἔκτασις καὶ ἡ ἀνάγκη λήψεως τῶν μέτρων τῆς προστασίας τοῦ βρέφους, θέλομεν ἀρχίσει πρῶτον ἀπὸ τὴν περιγραφὴν τῆς νοσηρότητος καὶ θνησιμότητος τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, ἵνα ἔλθωμεν περαιτέρω καὶ εἰς τὰ μέτρα προστασίας τούτου.

Βρεφικὴ θνησιμότης εἶναι ὁ ἐπὶ τοῖς

χιλίους ἀριθμὸς θανάτων βρεφῶν ἡλικίας κάτω τοῦ ἔτους, οἱ ὁποῖοι συνέβησαν εἰς τινὰ τόπον καὶ χρόνον, ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γεννηθέντων ζώντων βρεφῶν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν. Ἡ βρεφικὴ θνησιμότης εὐρίσκειται ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ἑξῆς διεθνoῦς δημογραφικοῦ δείκτου: Βρεφικὴ θνησιμότης =

$$\frac{\text{ἀριθμὸς θανάτων βρεφῶν 0-1 ἔτους} \times 1000}{\text{ἀριθμὸς γεννηθέντων ζώντων βρεφῶν}}$$

Οὕτως, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1957 εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐγεννήθησαν ἑκατὸν χιλιάδες (100.000) βρέφη καὶ ἀπέθανον κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἑπτὰ χιλιάδες (7.000) βρέφη, τότε ἡ βρεφικὴ θνησιμότης =

$$\frac{7.000 \times 1.000}{100.000} = \frac{7.000.000}{100.000} = 70^0/_{00}, \text{ ἧτοι}$$

ἡ βρεφικὴ θνησιμότης εἰς Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1957 ἦτο 70 τοῖς χιλίοις, καὶ βάσει τοῦ διεθνoῦς αὐτοῦ δείκτου ἢ συντελεστοῦ ὑπολογίζουσι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τὴν βρεφικὴν θνησιμότητα ὅλα τὰ Κράτη.

Ὁ δείκτης τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος εἶναι ἓνα σπουδαῖον μέσον πού χρησιμοποιεῖ ἡ ὑγιεινὴ διὰ τὴν μελέτην τοῦ ἐπιπέδου τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως ἐνὸς πληθυσμοῦ μιᾶς πόλεως ἢ χώρας, καὶ θεωρεῖται ὁ σπουδαιότερος μεταξὺ τῶν ἄλλων διαφόρων δεικτῶν, διότι οὗτος ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς πλέον εὐπαθοῦς, καὶ λεπτεπιλέπτου ἡλικίας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, ἧτοι τῆς βρεφικῆς.

Ὁ δείκτης τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος θεωρεῖται ὡς ἔχει ἐκ τῶν πλέον εὐαισθητῶν δεικτῶν τῆς δημοσίας υγείας, διότι μᾶς καθορίζει ταυτοχρόνως καὶ τὸν βαθμὸν τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν συνθηκῶν διαβιώσεως ἐνὸς λαοῦ, ὡς καὶ τὸν κατὰ μεγίστην προσέγγισιν προσδιορισμὸν τῆς συντελεσθείσης ἢ μὴ βελτιώσεως τῆς υγείας τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον. Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν ἡ βρεφικὴ θνησιμότης ἐχαρακτηρίζετο ὡς ἡ φοδερωτέρα μᾶστιξ τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ἀπεδεκάτιζε τὰ βρέφη, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ μελλοντικὸν ἔθνικὸν κεφάλαιον μιᾶς χώρας.

Ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῶν βρεφῶν μέχρι τοῦ

1900 περίπου ἦτο μᾶλλον ἐμπειρικὴ, καὶ συνίστατο εἰς μέτρα πού ἐλάμβανον ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ ἰδιωτικὴ εὐποιία, οἱ φιλάνθρωποι καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1800 ἡ βρεφικὴ θνησιμότης, καὶ εἰς τὰς πλέον προηγμένας χώρας τοῦ κόσμου, ἀνῆρχετο εἰς 200 περίπου θανάτους βρεφῶν ἐπὶ χιλίων γεννηθέντων ζώντων. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1810 καὶ ἐντεῦθεν ἤρχισε νὰ ὑποχωρῇ αὐτὴ, χάρις εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐφαρμοζόμενον δαμαλισμὸν ἐναντίον τῆς λαοφθόρου νόσου εὐλογίας καὶ ἐν συνεχείᾳ χάρις εἰς τὰ λοιπὰ ἐμβόλια, εἰς τὰ μέτρα ἐξυγιάνσεως, εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς τεχνητῆς διατροφῆς ἐπὶ τῶν βρεφῶν, καὶ τῆς κατοικίας τοῦ πληθυσμοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ φθάσῃ σήμερον εἰς τὸ δέκατον περίπου τῶν θανάτων τοῦ 1800 εἰς τὰ πλέον προηγμένα κράτη.

Οὕτως ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, κατὰ τὸ 1949, ἔφθασεν εἰς τὸ 31,3⁰/₀₀, ἐπὶ δὲ 30 ἐκ τῶν πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς τὸ παρατηρηθὲν ὕψος ταύτης ἦτο χαμηλότερον καὶ τοῦ ποσοστοῦ τοῦτου. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν βελτίωσιν τῶν ὑγειονομικῶν συνθηκῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν βιολογικῶν ἀντιμικροβιακῶν καὶ χημειοθεραπευτικῶν φαρμάκων, ὡς καὶ τῆς καλύτερεύσεως τῶν διαγνωστικῶν, θεραπευτικῶν καὶ προληπτικῶν μεθόδων, ἡ ἐπιτελεσθεῖσα ἐλάττωσις τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος εἶναι μᾶλλον μικροτέρα τῆς ἀναμενομένης. Οὕτως, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ Δημογραφικοῦ Δελτίου τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν τοῦ ἔτους 1952, μεταξὺ 40 χωρῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρονται αἱ τιμαὶ τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος, ἐξ παρουσιάζον θνησιμότητα μεγαλύτεραν τῶν 100⁰/₀₀, δέκα ἐξ ἄλλαι θνησιμότητα ἡ ὁποία ἐκυμαίνετο μεταξὺ 51 καὶ 100⁰/₀₀, καὶ μόνον αἱ ὑπόλοιποι δέκα ὀκτῶ παρουσίασαν ἐλάττωσιν ταύτης εἰς ποσοστὸν κυμαινόμενον μεταξὺ 20 καὶ 50⁰/₀₀.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἐμβρυϊκὴ θνησιμότης ἢ ὀφειλομένη εἰς διαφόρους παθολογικὰς καὶ ἀνατομικὰς αἰτίας, ὡς αἱ ἐκτρώσεις, ἡ θνησιγένεια καὶ αἱ πρόωροι γεν-

νήσεις, δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος οὔτε ὑπολογίζονται ὡς περιπτώσεις θανάτων βρεφῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καταφαίνεται ὅτι ἡ ἔτι περαιτέρω μείωσις τῆς βρεφικῆς θνησιμότητος, ἡ ὁποία καὶ εἶναι δυνατή, ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν, σκοπὸν καὶ ἕνα τῶν σπουδαιότερων προβλημάτων τῆς Δημοσίας Ὑγιεινῆς, διὰ λόγους κοινωνικούς, οικονομικούς καὶ ἀνθρωπιστικούς. Ἡ βρεφικὴ θνησιμότης εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος τῆς ἡλικίας τοῦ βρέφους. Ἦτοι, τὸ

μεγαλύτερον ὕψος τῆς ἀνωτέρω θνησιμότητος παρουσιάζεται κατὰ σειρὰν μεγέθους, τὴν πρώτην ἡμέραν, τὴν πρώτην ἑβδομάδα καὶ τὸν πρῶτον μῆνα τῆς ζωῆς τοῦ βρέφους, μειουμένη μετὰ τὴν αὐξησιν τῆς ἡλικίας του. Καὶ εἶναι τόσον μεγάλη ἡ βρεφικὴ θνησιμότης τοῦ πρώτου μηνός, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐπομένους μῆνας, ὥστε ἐὰν αὕτη ἐξηκολούθει μετὰ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα μῆνας, ἀσφαλῶς τότε οὐδὲν βρέφος θὰ κατάρθωνε νὰ ὑπερβῇ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν.

ΤΙ ΘΑ'ΛΕΓΕ ΤΟ ΜΩΡΟ ΣΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΤΟΥ ΑΝ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΜΙΛΗΣΗ

1. Μὴ μοῦ δίνῃς καθαρικὸ ἢ ὅ,τι δῆποτε ἄλλο φάρμακο· θέλω νὰ μὲ ἐξετάσῃ ὁ γιατρὸς πρὶν μοῦ τὸ δώσῃς.
2. Μὴ μοῦ φορῆς τίποτε σφιχτὸ (φασκὲς) καὶ μὴ μεταχειρίζεσαι καρφίτσες.
3. Μὴ μοῦ δίνῃς νὰ τρώγω τὴ νύχτα. Δίνε μου νὰ πιῶ μόνο νερό.
4. Μὴ μοῦ δίνῃς νὰ τρώγω συχνά. Ἐξῆ γεύματα τὸ εἰκοσιτετράωρο μοῦ εἶναι ἀρκετά.
5. Μὴ μοῦ δίνῃς νὰ τρώγω βιαστικά.
6. Μὴ μὲ ὑπερσιτίζῃς.
7. Μὴν ἀφήνῃς ἀσκέπαστο τὸ γάλα μου ἢ τὸ φαγητό μου.
8. Μὴ μοῦ δίνῃς νὰ τρώγω μετὰ τῶν γενιμάτων μου. Ἄν ἀνυπομονῶ, προσπάθησε νὰ μὲ ἡσυχάσῃς μὲ λίγο νερό.
9. Μὴ μοῦ παρέχῃς πολλὰς ἀνέσεις· προτιμῶ νὰ μὲ σκληραγωγῆσῃς.
10. Μὴ μὲ βάζῃς νὰ περπατήσω πρόωρα.
11. Μὴ μὲ κουνᾷς γιὰ νὰ κοιμηθῶ.
12. Μὴ μοῦ ἀλλάξῃς ἀπότομα τὴν ποιότητα ἢ ποσότητα τῶν τροφῶν μου· κάνε το βαθμυδόν.
13. Μὴν ἀνέχεσαι τίς μύγες· εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἐχθροὶ τῶν βρεφῶν καὶ τῶν παιδιῶν.
14. Μὴ λησμονῆς νὰ βράζῃς τὸ νερὸ ποὺ πίνω.
15. Μὴ λησμονῆς ὅτι ὁ καθαρὸς ἀέρας, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου καὶ ἡ καθαριότης μοῦ εἶναι ἀπαραίτητα ὅσο καὶ ἡ τροφή.
16. Μὴ μὲ παίρνῃς μαζὶ στὸ κρεβάτι σου. Πρέπει νὰ ἔχω δικό μου κρεββατάκι. Ἄς εἶναι καὶ ἕνα συρτάρι μόνο, ἕνα πανέρι.
17. Μὴ λυπηθῆς κανένα κόπο γιὰ νὰ διατηρῆς καθαρὸ τὸ στῆθος σου, τὴν φιάλη, τίς ρῶγες καὶ τὴν πετσέτα μου. Ἡ ὑγεία καὶ ἀκόμη ἡ ζωὴ μου, ἐξαρτῶνται ἀπ' αὐτό.
18. Μὴν ἀμελήσῃς τὸ παραμικρὸ φαινόμενο τῆς διαρροίας.
19. Μὴ στενοχωρῆσαι· τὸ γάλα σου ἐλαττοῦται σὲ ποσότητα καὶ ποιότητα· φυσικὰ ἡ ὑγεία καὶ τῶν δύο μας ἐπηρεάζεται.
20. Μὴν ἀμελήσῃς νὰ προσέχῃς τὰ δόντια σου, οὕτως ὥστε τὸ στόμα σου νὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατόν καθαρὸ.
21. Μὴν τρῶς σὲ ἀκατάστατα διαστήματα.
22. Μὴ σοῦ διαφεύγῃ ὅτι πρέπει νὰ μοῦ κανονίσῃς τακτικὰς ὥρες γιὰ τίς κενώσεις μου· μόνο μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ ἀποφύγω τὴ δυσκοιλιότητα.
23. Μὴν ξεχνᾷς ὅτι θέλω τὸ λουτρό μου κάθε ἡμέρα καὶ πρὸ πάντων πρὶν κοιμηθῶ τὸ βράδυ.
24. Μὴν ξεχνᾷς ὅτι τὴν τάξη θὰ μοῦ τὴν πρωτομάθῃς ἐσὺ ὅταν θὰ κρατῆς τακτικὰς ὥρες καὶ δὲν θὰ μὲ ξεχνᾷς τρέφοντας με πιὸ γρήγορα ἢ πιὸ ἀργά.